

РОЗДІЛ II. ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ

УДК 378.046-021.68:796]:001.8:331.53

DOI <https://doi.org/10.26661/2663-5925-2021-3-08>

АНАЛІЗ ВИМОГ ДО РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ІЗ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ З ПОЗИЦІЙ СТЕЙКГОЛДЕРІВ

Карпенко Ю. М.

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

вул. Роменська, 87, Суми, Україна

orcid.org/0000-0003-3073-8973

ftet2017@ukr.net

Руденко А. М.

кандидат наук з фізичного виховання і спорту,

старший викладач кафедри здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

вул. Роменська, 87, Суми, Україна

orcid.org/0000-0001-5428-6305

rudenko_anna_87@ukr.net

Звіряка О. М.

кандидат наук з фізичного виховання і спорту,

старший викладач кафедри здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

вул. Роменська, 87, Суми, Україна

orcid.org/0000-0001-8618-9665

zvир-hunter@ukr.net

Ключові слова: *якість освіти, співпраця, потенційні роботодавці, науково-педагогічні працівники, суб'єкти реабілітації, група впливу.*

У статті визначено категорії стейкголдерів у сфері фізичної терапії, ерготерапії та здійснено порівняльний аналіз їхніх вимог до результатів професійної підготовки магістрів з фізичної терапії, ерготерапії. Проаналізовано та узагальнено сутність поняття «стейкголдер». Вивчено різні підходи щодо класифікації стейкголдерів, які пропонуються зарубіжними і вітчизняними науковцями. Висвітлено основні проблеми організації ефективної роботи університетів зі стейкголдерами. Виділено дві групи основних стейкголдерів у професійній підготовці магістрів з фізичної терапії, ерготерапії. Зовнішні стейкголдери: держава; регіональні органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування; роботодавці; школярі, абітурієнти та їхні батьки; освітні установи різних типів і видів; різні громадські організації та об'єднання, безпосередньо пов'язані із системою охорони здоров'я (лікарні, поліклініки, реабілітаційні центри, санаторії). Внутрішні стейкголдери: здобувачі освіти спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» та їхні батьки; науково-педагогічні працівники, навчально-допоміжний та адміністративно-управлінський персонал. У контексті дослідження було виявлено найбільш поширені форми співпраці магістрів, науково-педагогічних працівників сфери фізичної терапії,

ерготерапії зі стейкхолдерами в умовах закладу вищої освіти. Складено матрицю зовнішніх і внутрішніх стейкхолдерів, що співпрацюють зі спеціалістами сфери фізичної терапії, ерготерапії, включаючи характеристику їхніх взаємних зв'язків та інтересів. Взаємодія закладу вищої освіти зі стейкхолдерами (зацікавленими особами/потенційними роботодавцями) є обов'язковим складником системи забезпечення якісної професійної підготовки магістрів фізичної терапії, ерготерапії в сучасних освітніх умовах. У публікації використано теоретичний аналіз і узагальнення наукової літератури; абстрагування; системний аналіз; порівняння та зіставлення.

ANALYSIS OF THE REQUIREMENTS FOR THE RESULTS OF PROFESSIONAL TRAINING OF MASTERS IN PHYSICAL THERAPY PROFESSIONAL THERAPY FROM STEAKHOLDER POSITIONS

Karpenko Yu. M.

*Candidate of Pedagogic Sciences,
Senior Lecturer at the Department of Health, Physical Therapy,
Rehabilitation and Occupational Therapy
Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko
Romenska str., 87, Sumy, Ukraine
orcid.org/0000-0003-3073-8973
ftet2017@ukr.net*

Rudenko A. M.

*Candidate of Science in Physical Education and Sports,
Senior Lecturer at the Department of Health, Physical Therapy,
Rehabilitation and Occupational Therapy
Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko
Romenska str., 87, Sumy, Ukraine
orcid.org/0000-0001-5428-6305
rudenko_anna_87@ukr.net*

Zviryaka O. M.

*Candidate of Science in Physical Education and Sports,
Associate Professor at the Department of Health, Physical Therapy,
Rehabilitation and Occupational Therapy
Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko
Romenska str., 87, Sumy, Ukraine
orcid.org/0000-0001-8618-9665
zvir-hunter@ukr.net*

Key words: *quality of education, cooperation, potential employers, scientific and pedagogical workers, subjects of rehabilitation, influence group.*

The article defines the categories of stakeholders in the field of physical therapy, occupational therapy and comparative analysis of their requirements for the results of professional training of masters in physical therapy, occupational therapy. The essence of the concept of "stakeholder" is analyzed and generalized. Different approaches to the classification of stakeholders proposed by foreign and domestic scientists have been studied. The main problems of organizing the effective work of universities with stakeholders are highlighted. There are two groups of main stakeholders in the training of masters in physical therapy, occupational therapy. External stakeholders:

state; regional executive bodies and local self-government bodies; employers; schoolchildren, entrants and their parents; educational institutions of different types and kinds; various public organizations and associations directly related to the health care system (hospitals, clinics, rehabilitation centers, sanatoriums). Internal stakeholders: students majoring in physical therapy, occupational therapy and their parents; research and teaching staff, teaching and support and administrative staff. In the context of the study, the most common forms of cooperation between masters, research and teaching staff in the field of physical therapy, occupational therapy with stakeholders in a higher education institution were identified. A matrix of external and internal stakeholders, cooperating with specialists in the field of physical therapy, occupational therapy, including a description of their mutual connections and interests. The interaction of the higher education institution with stakeholders (stakeholders/potential employers) is a mandatory component of the system of providing quality professional training of masters of physical therapy, occupational therapy in modern educational conditions. The publication uses theoretical analysis and generalization of scientific literature; abstraction; system analysis; comparison and juxtaposition.

Постановка проблеми. Успішний розвиток сучасного закладу вищої освіти передбачає активну взаємодію і співпрацю з численними організаціями, спільнотами, групами та індивідами, які так чи інакше з ним пов'язані, залежать від нього, пред'являють свої вимоги, можуть впливати або бути корисними. Всі вони володіють своїми інтересами, які, з одного боку, не можна не враховувати, а з іншого – можливо зробити своєю конкурентною перевагою або навіть покласти в основу діяльності. Ці інтереси можуть носити різноспрямований або часто суперечливий характер, з різних боків та з різною інтенсивністю впливаючи на траєкторію розвитку закладу вищої освіти. Як відзначають науковці, врахування інтересів і вимог основних стейкхолдерів дозволяє університетам отримувати стійкі конкурентні переваги, реалізовувати свою соціальну функцію. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 р. наголошує, що управління освітою повинне здійснюватися на засадах інноваційних стратегій відповідно до принципів сталого розвитку, створення сучасних систем освітніх проєктів та їх моніторингу, розвитку моделі державно-громадського управління у сфері освіти, в якій особистість, суспільство та держава стають рівноправними суб'єктами і партнерами [1].

Аналіз актуальних досліджень. В Україні термін «стейкхолдер» є недостатньо вивченим. Тлумаченням даного терміна займаються російські, британські, американські науковці. Уперше цей термін науково охарактеризував американський учений Р.Е. Фріман у 1894 році. Проте позиціям стейкхолдерів у сфері фізичної культури і спорту не приділяється особливої уваги. Питанням стейкхолдерів займаються такі вітчизняні та зарубіжні науковці: М. Дутчак, С. Свистунов,

Р. Фріман, Р. Митчел, Б. Агл, Д. Вуд, Д. Петухов, К. Еден, Ф. Акерман та інші.

Метою статті є визначення категорії стейкхолдерів у сфері фізичної терапії, ерготерапії та порівняльний аналіз їхніх вимог до результатів професійної підготовки магістрів з фізичної терапії, ерготерапії.

Методи дослідження – теоретичний аналіз й узагальнення наукової літератури; абстрагування; системний аналіз; порівняння та зіставлення.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж перейти до розкриття поставленої мети, необхідно визначити сутність поняття «стейкхолдери». Згідно з Положенням про стейкхолдерів [2, с. 3] (англ. Stakeholders) визначено, що це зацікавлені сторони, фізичні та юридичні особи, які мають легітимний інтерес у діяльності організації, тобто певною мірою залежать від неї або можуть впливати на її діяльність. Іноді їх називають групами інтересів або групами впливу. У вітчизняній науці термін «стейкхолдери» найчастіше перекладається як «зацікавлені сторони», проте деякі автори вважають більш коректним його переклад як «залучені сторони» (оскільки stake в даному контексті означає «участь» або «частка»). Також можна зустріти такі дефініції, як «утримувач інтересу», «причетна сторона», «група впливу», «коаліція впливу», «учасники коаліції», «зацікавлена група», «цільова аудиторія», «група інтересів».

Є. Єкшикеєв називає стейкхолдерами «будь-яку групу або індивіда, які можуть впливати на діяльність організації» [3, с. 14]. В. Тамбовцев вважає, що стейкхолдери – це «індивіди, групи індивідів та організацій, які є споживачами (одержувачами) позитивних і негативних контактних і зовнішніх ефектів від діяльності фірми і здатних впливати на цю діяльність» [4, с. 3].

Існують різні підходи щодо класифікації стейкхолдерів, які пропонуються зарубіжними і вітчизняними авторами. R. Freeman вважає, що стейкхолдери представляють як внутрішнє оточення компанії (працівники, акціонери, постачальники і покупці), так і зовнішнє (громадські організації, державні органи, засоби масової інформації, конкуренти, спеціальні групи) [5, с. 18]. J. Harrison, C. John поділяють стейкхолдерів на широке, операційне та внутрішнє оточення. До першого вони відносять суспільно-політичні та економічні явища, що впливають на компанію, до другого – покупців, спільноти, кредиторів, профспілки, конкурентів, державу, до третього – акціонерів і співробітників [6, с. 22]. G. Savage, T. Nix розглядають стейкхолдерів з позицій загрози або співпраці і класифікують за чотирма типами: підтримуючих, змішаних, не підтримуючих і маргінальних [7]. R. Mitchell, B. Agle, D. Wood ідентифікують стейкхолдерів за атрибутами відносин (влада, легітимність, актуальність) і пропонують свою типологію, яка складається з поєднання цих характеристик [8, с. 855].

Грутуючись на принципах ідентифікації стейкхолдерів у сфері бізнесу та економіки, ряд вітчизняних учених пропонує свої підходи до класифікації стейкхолдерів у сфері освіти. Так, В. Нагорнов і О. Перфільєва говорять про те, що по відношенню до освітніх організацій стейкхолдерами виступають органи державної влади, інші освітні організації регіону, підприємства, представники бізнесу та інститути громадянського суспільства [9, с. 71].

В. Саввіна, В. Стрекаловський поділяють стейкхолдерів закладу вищої освіти на зовнішніх (державна, органи влади регіону та муніципальних утворень, роботодавці, абітурієнти та їхні батьки, освітні організації, громадські об'єднання) і внутрішніх (здобувачі освіти та їхні батьки, науково-педагогічні працівники, адміністративно-управлінський апарат) [10, с. 87].

Незважаючи на те, що більшість закладів вищої освіти розуміє важливість співпраці зі стейкхолдерами, існують певні труднощі в організації партнерських відносин. Для багатьох закладів вищої освіти ця сфера діяльності нова, малозрозуміла і часто сприймається як додаткове навантаження, а не можливість для розвитку.

На наш погляд, основними проблемами організації ефективної роботи університетів зі стейкхолдерами є відсутність: системного підходу до роботи зі стейкхолдерами, заміна її епізодичними контактами або формальними процедурами; гнучкості, вміння змінюватися відповідно до інтересів стейкхолдерів; практики постійного аналізу відносин зі стейкхолдерами, їх взаємного обгово-

рення, коригування; механізмів реального впливу стейкхолдерів на процеси управління університетами (за винятком держави).

Загалом, можна виділити дві групи основних стейкхолдерів, чий інтерес і вимоги впливають на професійну підготовку магістрів з фізичної терапії та ерготерапії. Зовнішні стейкхолдери: держава, яка здійснює нормативно-правове регулювання освітньої установи й основне замовлення на підготовку фахівців галузі охорони здоров'я через розподіл контрольних цифр бюджетного прийому; регіональні органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування; роботодавці, зацікавлені в отриманні компетентних фахівців; школярі, абітурієнти та їхні батьки, що знаходяться на стадії вибору освітнього закладу; освітні установи різних типів і видів, розташовані в регіоні; різні громадські організації та об'єднання, безпосередньо пов'язані із системою охорони здоров'я (лікарні, поліклініки, реабілітаційні центри, санаторії) та зацікавлені в соціальному партнерстві [11, с. 219].

Внутрішні стейкхолдери: здобувачі освіти спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» та їхні батьки; науково-педагогічні працівники, навчально-допоміжний та адміністративно-управлінський персонал.

Суб'єкти реабілітації також є стейкхолдерами. До суб'єктів фізичної реабілітації України відносяться:

1) органи виконавчої влади, що здійснюють державне управління системою реабілітації або реалізують державну політику у сфері державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення за програмою медичних гарантій, та органи місцевого самоврядування;

2) уповноважені органи професійного самоврядування та громадські об'єднання фахівців з реабілітації;

3) суб'єкти, які здійснюють кадрове та наукове забезпечення системи реабілітації;

4) громадські об'єднання осіб з обмеженнями повсякденного функціонування, осіб з інвалідністю та фахівців з реабілітації [12, с. 4].

У контексті дослідження було виявлено найбільш поширені форми співпраці магістрів, науково-педагогічних працівників сфери фізичної терапії, ерготерапії зі стейкхолдерами в умовах закладу вищої освіти:

1. Участь у наукових заходах (конференціях, семінарах, круглих столах та ін.);

2. Публікації результатів наукових досліджень магістрів та науково-педагогічних працівників спільно зі стейкхолдерами;

3. Угоди про стажування/підвищення кваліфікації для здобувачів освіти;

4. Договори про співпрацю;

5. Участь у наукових проектах та виконання тем тематичного/зведеного плану науково-дослідницької роботи;

6. Регулярне скеровування на практику здобувачів освіти;

7. Участь у формуванні освітніх програм.

На основі проаналізованих наукових джерел нами складено матрицю зовнішніх і внутрішніх стейкгоल्дерів, що співпрацюють зі спеціалістами сфери фізичної терапії, ерготерапії, включаючи характеристику їхніх взаємних зв'язків та інтересів (табл. 1).

Оцінка задоволеності магістрами фізичної терапії, ерготерапії і стейкгольдерами (перш за все роботодавцями) наданими послугами і сформованими компетенціями в умовах вищої школи має низку протиріч, які базуються на такому:

– у процесі навчання магістри фізичної терапії, ерготерапії не мають чіткого уявлення про зміст

навчального плану, склад і зміст компетенцій, які повинні бути сформовані як основний результат навчання, а також про зміст і вимоги до магістерської кваліфікаційної роботи;

– існують значущі розбіжності в поглядах на склад і зміст сформованих компетенцій у магістрів, потенційних або діючих роботодавців і закладу вищої освіти, який фактично транслює позицію держави, відображену в освітніх стандартах. Така ситуація відображається на цінності освітніх послуг та оцінюванні якості навчання споживачами-магістрами і стейкгольдерами-роботодавцями;

– заявлені в стандартах, навчальних планах і програмах дисциплін компетенції переважно не операціоналізовані з позиції здобувача освіти/магістра і стейкгольдера-роботодавця, оскільки не ототожнюються з оволодінням магістрантами

Таблиця 1

Матриця взаємозв'язку та інтересів стейкгольдерів галузі охорони здоров'я

Стейкгольдер	Ресурси, в яких зацікавлений стейкгольдер	Ресурси, які може надати стейкгольдер	Стейкгольдер, у взаємодії з яким ЗВО може виступити посередником
1	2	3	4
Зовнішні стейкгольдери			
Держава	Виконання державного замовлення на підготовку фахівців. Створення фундаментальних і прикладних наукових знань. Соціалізація студентської молоді.	Статус і право на ведення освітньої діяльності. Матеріальні та фінансові кошти для роботи університету (будівлі, матеріальні активи, грошові кошти, гранти).	Здобувачі освіти, працівники університету, випускники університету, місцеве співтовариство (жителі), роботодавці, громадські організації.
Органи влади регіону	Сприяння регіональному розвитку (експертна діяльність, консультування). Робочі місця для студентів. Участь у реалізації соціальних проєктів.	Фінансові (замовлення на проведення наукових досліджень, експертиз, підвищення кваліфікації). Допомога в працевлаштуванні випускників. Допомога в залученні абітурієнтів з числа жителів регіону. Покращення іміджу університету серед жителів регіону.	Здобувачі освіти, працівники університету, випускники університету, колишні співробітники університету, громадські організації
Роботодавці – підприємства та організації, зацікавлені у взаємодії з університетом	Висококваліфіковані кадри. Інновації та дослідження для підприємств і організацій.	Фінансові (замовлення на проведення наукових досліджень, експертиз, підвищення кваліфікації). Сприяння в працевлаштуванні. Поліпшення іміджу університету серед жителів регіону.	Інші підприємства та організації, інші освітні організації (як усередині регіону, так і поза ним), здобувачі освіти, працівники університету, випускники університету
Інші освітні організації (як усередині регіону, так і поза ним)	Участь у мережевих освітніх і наукових проєктах. Участь у спільних соціальних проєктах. Підвищення кваліфікації фахівців.	Участь у мережевих освітніх і наукових проєктах. Допомога в роботі з абітурієнтами.	Інші освітні організації, органи влади регіону

Продовження таблиці 1

1	2	3	4
Заклади охорони здоров'я	Матеріально-фінансові (використання ресурсів університету для реалізації спільних проектів). Членство в організаціях із числа працівників та студентів університету. Привернення уваги органів влади і громадськості до діяльності закладів охорони здоров'я.	Допомога в роботі з абітурієнтами. Поліпшення іміджу університету серед жителів регіону.	Органи влади регіону, муніципальне утворення, на території якого знаходиться університет; студенти університету; працівники університету; випускники університету; колишні співробітники університету
Засоби масової інформації	Інформація про діяльність університету. Спільні соціальні проекти.	Допомога в роботі з абітурієнтами. Поліпшення іміджу університету серед жителів регіону.	Інші освітні організації, студенти університету, працівники університету, випускники університету
Внутрішні стейкхолдери			
Здобувачі освіти	Освітні послуги. Умови для отримання освіти, в тому числі проживання в гуртожитках. Допомога в працевлаштуванні.	Зміст основної діяльності. Поліпшення іміджу університету серед жителів регіону.	Держава, органи влади регіону, муніципальне утворення, на території якого знаходиться університет, роботодавці, заклади охорони здоров'я
Працівники	Працевлаштування, заробітна плата, соціальні гарантії. Підвищення кваліфікації та можливості для розвитку.	Участь у підготовці випускників. Поліпшення іміджу університету серед жителів регіону.	Держава, органи влади регіону, муніципальне утворення, на території якого знаходиться університет, заклади охорони здоров'я
Випускники	Допомога в працевлаштуванні. Фундаментальний науковий супровід (підвищення кваліфікації, професійна перепідготовка, навчання в аспірантурі).	Фінансова підтримка діяльності університету.	Держава, органи влади регіону, муніципальне утворення, на території якого знаходиться університет, заклади охорони здоров'я.

конкретними інструментами науки і професійної практики;

– відсутність операціоналізації компетенцій не дозволяє пред'являти чіткі вимоги до компетенцій викладачів, які навчають магістрантів;

– цілі та очікування роботодавців із приводу компетенцій магістрів різні, що проявляється в особливостях і типології поведінки роботодавців [13, с. 55].

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Реалізація стратегій і програм розвитку освітніх установ, у тому числі й закладів вищої освіти, передбачає активну взаємодію з численними організаціями, групами та індивідами, облік різноманітних інтересів і вимог різних стейкхолдерів. Загалом, можна виділити

дві групи основних стейкхолдерів, що впливають на інтереси і вимоги професійної підготовки магістрів фізичної терапії, ерготерапії: зовнішні та внутрішні стейкхолдери. Взаємодія закладу вищої освіти зі стейкхолдерами (зацікавленими особами/потенційними роботодавцями) є обов'язковим складником системи забезпечення якісної професійної підготовки магістрів фізичної терапії, ерготерапії в сучасних освітніх умовах. Перспективою подальших наукових розвідок є розроблення науково-методичного супроводу взаємодії магістрів фізичної терапії, ерготерапії із зовнішніми стейкхолдерами та безпосередня оцінка співпраці з метою забезпечення якісної підготовки майбутніх магістрів галузі охорони здоров'я.

ЛІТЕРАТУРА

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від 25.06.2013 р. № 344/2013. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/344/2013/page2>
2. Положення про стейкхолдерів освітніх програм спеціальностей Державного вищого навчального закладу «Національний гірничий університет». Дніпро : Державний ВНЗ «НГУ», 2017. 9 с.
3. Экшикеев Т.К. Стейкхолдеры рынка образовательных услуг. *Сибирский торговоэкономический журнал*. 2009. № 9. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/stejkholdery-rynkaobrazovatelnyh-uslug>
4. Тамбовцев В.Л. Стейкхолдерская теория фирмы в свете концепции режимов собственности. *Российский журнал менеджмента*. 2008. № 3. С. 3–26.
5. Freeman R.E. *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Boston, 1984. 211 p.
6. Harrison J.S., St. John C.H. *Strategic management of organizations and stakeholders: concepts and cases*. 2nd ed. Cincinnati, 1998. 94 p.
7. Savage G.T., Nix T.W. Whitehead and Blair. Strategies for assessing and managing organizational stakeholders. *Academy of Management Executive*, 1991. № 5 (2). P. 61–75.
8. Mitchell R.K., Agle B.R., Wood D.J. Toward a Theory of Stakeholder Identification and Salience: Defining the Principle of Who and What really Counts. *Academy of Management Review*. 1997. № 22 (4). P. 853–888.
9. Нагорнов В.А., Перфильева О.В. Оценка роли вузов в региональном развитии: формирование устойчивых партнерств для взаимодействия. *Вестник международных организаций: образование, наука, новая экономика*. 2010. № 4. С. 60–86.
10. Саввинов В.М., Стрекаловский В.Н. Учет интересов стейкхолдеров в управлении развитием образования. *Вестник международных организаций: образование, наука, новая экономика*. 2013. № 1. С. 87–99.
11. Бондаренко Н.Б. Підготовка магістрів до реалізації професійної педагогічної управлінської діяльності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. № 3. С. 218–226.
12. Закон України про реабілітацію у сфері охорони здоров'я. *Відомості Верховної Ради*. 2021. № 8. Ст. 59. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text>
13. Задорожна-Княгиницька Л.В. Співпраця університету та стейкхолдерів у контексті професійної підготовки менеджерів освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 72. С. 53–57.

REFERENCES

1. Nacional'na strategiia rozvitku osviti v Ukraini na period do 2021 roku [National strategy for the development of education in Ukraine for the period up to 2021]. Ukaz Prezidenta Ukraini vid 25.06.2013 № 344/2013. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/344/2013/page2>
2. Polozhennya pro stejkkholderiv osvithnih program special'nostej Derzhavnogo vishchogo navchal'nogo zakladu «Nacional'nij girnichij universitet» [Regulations on stakeholders of educational programs of specialties of the State Higher Educational Institution "National Mining University"]. *Dnipro: State University «NMU»*, 2017. 9 p.
3. Ekshikeev T. K. (2009) Stejkkholdery rynku obrazovatel'nyh uslug [Stakeholders of the market of educational services]. *Siberian Trade and Economic Journal*. № 9. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/stejkholdery-rynkaobrazovatelnyh-uslug>
4. Tambovcev V. L. (2008) Stejkkholderskaya teoriya firmy v svete koncepcii rezhimov sobstvennosti [Stakeholder theory of the firm in the light of the concept of ownership regimes]. *Russian Journal of Management*. № 3. P. 3-26.
5. Freeman R. E. (1984) *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Boston. 211 p.
6. Harrison J. S., St. John C. H. (1998) *Strategic management of organizations and stakeholders: concepts and cases*. 2nd ed. Cincinnati. 94 p.
7. Savage G. T., Nix T. W. (1991) Whitehead and Blair. Strategies for assessing and managing organizational stakeholders. *Academy of Management Executive*. № 5(2). P. 61-75.
8. Mitchell R. K., Agle B. R., Wood D. J. (1997) Toward a Theory of Stakeholder Identification and Salience: Defining the Principle of Who and What really Counts. *Academy of Management Review*. № 22(4). P. 853-888.
9. Nagornov V. A., Perfil'eva O. V. (2010) Ocenka roli vuzov v regional'nom razvitii: formirovanie ustojchivyh partnerstv dlya vzaimodejstviya [Evaluation of the role of universities in regional development: the formation of sustainable partnerships for interaction]. *Bulletin of international organizations: education, science, new economy*. № 4. P. 60-86.

10. Savvinov V. M., Strekalovskij V. N. (2013) Uchet interesov stejkkholderov v upravlenii razvitiem obrazovaniya [Taking into account the interests of stakeholders in the management of educational development]. *Bulletin of international organizations: education, science, new economy*. № 1. P. 87-99.
11. Bondarenko N. B. (2014) Pidgotovka magistriv do realizacii profesijnoi pedagogichnoi upravlins'koï diyal'nosti [Preparation of masters for the implementation of professional pedagogical management]. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*. № 3. P. 218-226.
12. Zakon Ukraïni pro reabilitaciyu u sferi ohoroni zdorov'ya. Vidomosti Verhovnoi Radi [Law of Ukraine on Rehabilitation in the Sphere of Health Care. Information of the Verkhovna Rada]. 2021, № 8, st. 59.. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text>
13. Zadorozhna-Knyagnic'ka L. V. (2020) Spivpracya universitetu ta stejkkholderiv u konteksti profesijnoi pidgotovki menedzheriv osviti [Cooperation of the university and stakeholders in the context of professional training of education managers]. *Pedagogy of creative personality formation in higher and general education schools*. № 72. P. 53-57.